

Юрченко О. В.

аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини, Україна

**УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ
ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ**

Невід’ємною умовою удосконалення підготовки майбутнього вчителя початкової школи є управління процесом розвитку готовності майбутнього вчителя початкової школи до формування соціальної компетентності молодших школярів засобами формувального оцінювання.

Аналіз підходів країн ЄС до оцінювання навчальних досягнень учнів для вимірювання рівня засвоєння змісту освіти, здійснений дослідницею О. Локшиною, засвідчив зміни в теорії та практиці цієї сфери у контексті акцентування особистісно-орієнтованого навчання – помітною інновацією є визнання значущості так званої формувальної функції оцінювання, яка у науково-педагогічній літературі трактується як формувальне (formative) оцінювання [3, с. 108]. В теорії та практиці вітчизняної освітньої діяльності цей термін паралельно вживається з іншими поняттями: «формативне оцінювання», «розвивальне», «аналітичне» та ін., що потребує термінологічної узгодженості.

Психологічні та методичні основи застосування формувального оцінювання обґрунтовували зарубіжні дослідники: P. Black, B. Cowie та B. Bell, T. Kellaghan й V. Greaney, Lovatt M., P. Perrenoud, Smith A. D. Wiliam, Wise D. та ін.

Вважаємо, що ключову сутність формувального оцінювання розкриває визначення Ф. Перрену в якому зазначається, що це будь-яке оцінювання, яке допомагає учневі навчатися та розвиватися [6, с. 50], тобто воно передбачає активну діяльність тих хто навчається і навчає, наявність зворотного зв'язку їх взаємодії та створення можливостей для усунення недоліків і формування індивідуальних освітніх цілей.

Формувальне оцінювання – це не інструмент, який є формувальним; це використання інформації, зібраної будь-якими засобами, щоб пристосувати освіту і навчання у «формувальну» перевагу [2, с. 9]. Формувальне оцінювання дає можливість вчителю відслідковувати процес просування учнів до цілей їх учіння та допомагає вчителю коректувати навчальний процес на ранніх етапах, а учневі – усвідомити більшу відповідальність за свою освіту [2, с. 9].

Формувальна оцінка, на думку вітчизняних науковців, – це «зворотній зв'язок» для учнів, який дозволяє їм зрозуміти, яких заходів слід вжити, щоб покращити власні результати. З іншого боку, така оцінка для вчителя забезпечує зв'язок оцінки з індивідуальним навчальним рухом учня, приростом його навчальних результатів: знань, умінь, компетентностей, тощо. Вона створює умови розвитку в учнів навичок 21 століття, а саме планування власного процесу навчання, прийняття аргументованих рішень, робота в команді, співпраця тощо. Окрім цього, така оцінка створює передумови оцінювання запланованих результатів навчання: особистісних, метапредметних та предметних [4, с. 48].

Проте, формувальне оцінювання використовується не лише в практиці загальної середньої освіти. У Глосарію Організації економічного співробітництва і розвитку (OECD) формувальне оцінювання визначено як «оцінювання, спрямоване на підвищення ефективності, яке частіше за все проводиться на етапі реалізації проєктів або програм. Формувальні оцінювання також можуть проводитися з інших причин – таких як, наприклад, відповідність вимогам, законодавству, або в рамках більш масштабної оціночної ініціативи» [5, с. 9].

Дослідники до основних характеристик формувального оцінювання, що застосовується у системі підготовки фахівця, включають: виявлення викладачами та студентами результатів навчання і критеріїв їх досягнення; ефективно і своєчасне забезпечення чіткого та вичерпного зворотного зв'язку; активна участь студентів у своєму власному навчанні; дружня комунікація між викладачем і студентом; – відгук викладача на потреби студентів [1, с. 110].

На нашу думку, використання прийомів формувального оцінювання у процесі розвитку готовності майбутнього вчителя початкової школи до формування соціальної компетентності учнів, може стати рушійним фактором розвитку здатності самостійно оцінювати свою діяльність, формування особистісного усвідомлення студентами змісту та результатів професійної підготовки, підвищення їх освітньої активності та відповідальності за результати освітньої взаємодії. Викладач при їх застосуванні також отримує значні переваги у порівнянні з традиційним оцінюванням результатів, зокрема: постійний зворотній зв'язок зі студентом, можливість допомагати майбутньому педагогу у навчанні та коригувати освітній процес, здатність сприяти саморегуляції особистості студента тощо. У дуальній взаємодії суб'єктів професійної підготовки це забезпечує не лише підвищення показників сформованості компонентів досліджуваної готовності, але й управління її розвитком.

Детальне представлення способів та прийомів формувального оцінювання у підготовці майбутніх учителів початкової школи до формування соціальної компетентності учнів є перспективним напрямом подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошинов С. А., Сокол І. В., Тригуб С. М. Оцінка результатів навчання студентів / С. А. Волошинов, І. В. Сокол, С. М. Тригуб // Науковий вісник Херсонської державної морської академії. – 2015. – № 1 (12). – С. 108–115.

2. Кохаева Е. Н. Формативное (формирующее) оценивание: методическое пособие / Е. Н. Кохаева. – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2014. – 66 с.

3. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського Союзу / Олена Локшина // Порівняльно-педагогічні студії. – 2009. – № 2. – С. 107–114.

4. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики / Н. В. Морзе, О. В. Барна, В. П. Вембер // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2013. – № 6. – С. 45–57.

5. Шлях до результатів: планування та проведення ефективних оцінювань розвитку. – Морра Імас Л.Дж., Ріст Р.К. – К. : МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2015. – 580 с.

6. Perrenoud P. Pour un approche pragmatique de l'évaluation formative / Philippe Perrenoud // Mesure et evaluation en education. – 1991. – Vol. 13. – No. 4. – P. 49–81.